

KULTUUR

Eesti osalusega „Kupsee nr 6” kandideerib Kuldgloobusele

Film „Kupsee nr 6” võistleb 9. jaanuaril parima võõrkeelse filmi Kuldgloobusele. Veel kandideerivad „Drive My Car” (rež Ryusuke Hamaguchi, Jaapan), „Juma-

la käsi” (rež Paolo Sorrentino, Itaalia), „Kangelane” (rež Asghar Farhadi, Prantsusmaa/Iraan) ja „Paralleleemad” (rež Pedro Almodóvar, Hispaania). **EPL**

Viivi Luigele pühendatud luuleõhtu

Täna kell 18 toimub Tallinna kirjanduskeskuse Tammsaare muuseumis luuleõhtu „Sinule laulan ja sina saad aru”. Luuleõhtul esitavad Luigele luulet Siim Lill ja Eve Pormeister. Endale oluliste luuletajate värse esitab Viivi Luik. **EPL**

Päikesekuninga hiilgus ja varjutus

Teet Kase ballett tekitab tunde, justkui elaksime samal ajal nii minevikus, olevikus kui ka tulevikus.

ARVUSTUS

Ilona Vapper

tantsuvaatleja ja -kunstnik

Novembri lõpus esietendus Teet Kase algupärane ballett „Louis XIV – kuningas Päike”. Esietendusele kohaselt valitses Estonia teatris ootusärev, pidulik ja suursugune meeleolu – just selline atmosfäär, mis oleks meeldinud Päikesekuningale endale.

Louis XIV oli üks olulismaid balleti teerajajaid. „Kui inimese elu võrrelda tantsuga, siis elutants sobib Louis XIV elu iseloomustamiseks vägagi hästi. Ballett on olnud Louis õukonnas sära ja jõukuse sümboliks. Ta on ise tantsinud ligi 80 balletirolli, olnud balletikunsti ja laiemalt kunstide helde toetaja,” on lavastuse tutvustuses kirjjas. Ballett kui kunstivorm tekkiski suuresti just Louis XIV õukonnas.

Kerge ja kirglik algus

Lavastuse esimene vaatus oli värviline ja meeleolukas: täis hiilgavat kunsti, suursuguseid tantsu, kirglikku armastust, kõrgeid ja kauneid ehitisi ning lilleaedu. Kuigi surma tegelaskuju eksis pildile tihtipeale, ei võtnud ta veel võimust. Kuningas oli noor, väge täis ja armastatud, kuid kohati ka vihitud oma ulja käitumise, liigse võimunäitamise ja tiivaripsutuste tõttu.

Louis XIV on end inimeste mälu talletanud võimsa kuningana. Võimujanul, suursugusel ja uhkusel on pahahti ka varjupool. Louis XIV tuntuks saanud fraas „Riik, see olen mina” (*L'état, c'est moi*) iseloomustab kõige vastuolulisemaid liidreid. Siiani on juhte, kes just säärast hoiakut endaga kaasas kannavad.

Teine vaatus vastandus esimesele: siin figureerisid hoopis sõda, must-valged toonid ja apaatus. Päike ei hiilga enam nii eredalt ja pime aeg on kätte jõudnud. Surm viib ära sõdureid, armastatu ja lõpuks ka kuninga enda. „Vanas eas saab usust ja patukahetsusest aga tema uus ja viimane kirk. Ning selles uues kires ja soovis oma nooruse patte tõsise katoliikliku kuningana kuidagi lunastada, teeb ta midagi, millest tuleb tema valitsusaja

Kõige mõjusamaks osutus Cristiano Principato etendatud Surma roll. Fotol koos Connor Williamsiga (minister)

Fotod: Jack Devant

kõige tumedam kül,” kirjeldab Tõnu Õnnepalu lavastust tutvustavas tekstis.

Selline justkui „kirglikult apaatne” pühendumus segatuna tumedate nootidega mõjus teises vaatuses kurva, kuid mingil määral lausa rahustavana. Oli tunda leppimist sellega, et noorusea pidustused on peetud, rõõmukarikad tühjaks joodud ja kiretormid vaibunud.

Hulgaliselt emotsioone

Nüüdisballetile kohaselt leidis Teet Kase koreograafiast huvitavaid nüansse: nurgelise kehatunnetuse vaheldumist voolavaga, rütmilisust ja korduseid. Kõige mõjusamaks osutus Cristiano Principato etendatud Surma roll. Principato liikus niivõrd plastiliselt ja kergelt, etendades samal ajal raskeid ja tumedaid emotsioone. Temast õhkus etenduse vältel täielikku kohalolu ning ta suutis korduvalt koreograafiast hoolimata pidevalt tekitada uusi tundeid. Tooksin esile ka Neiut Roosas etendanud Nanae Maruyama, kelle liikumises oli samuti mõnusat kergust ja kes suutis oma emotsioone väga hästi edasi anda. Nii koreograafia, heli- kui ka

kostüümikujundus ei matkinud barokiajastut, vaid püüdis leida seoseid tänapäeva maailmaga. Etendust vaadates tekkiski tunne, justkui elaksime samal ajal nii minevikus, olevikus kui ka tulevikus. Tekkis mõningane paralleel ühe nüüdisballeti suurkuju Oskar Schlemmeriga, kelle 1920. aastatel loodud liikumised ja kostüümid olid geomeetrisel ja abstraktsel, kuid oma loovuse kaudu silmiavavad ja mõtetelendu elavdavad.

Muusikalise kujunduse loonud Timo Steiner ja Sander

Ei koreograafia, heli ega kostüümid matkinud barokiajastut, vaid püüdsid leida seoseid tänapäevaga.

Louis XIV oli üks olulisemaid balleti teerajajaid, kuid on end inimeste mälu talletanud fraasiga „Riik, see olen mina”. Fotol William Newton Louis XIV rollis

LAVASTUS

Ballett „Louis XIV – kuningas Päike”

Lavastaja: Teet Kask
Lavastus põhineb Timo Steineri ja Sander Möldri originaalmuusikal ning Tõnu Õnnepalu libreto.

Dekoratsioonid on loonud Ülar Mark, **kostüümid** Kristian Steinberg.

Muusikajuht on Arvo Volmer.

Nimiosas William Newton, Ali Urata või Andrea Fabbri

Lavastuse maailmaesietendus toimus 19. novembril rahvusoperis Estonia.

Mölder nendivad kavalehes, et neid küll inspireeris barokiajastu muusikatunnetus, kuid midagi taaselustada nad otseselt ei püüdnud. Nagu kostüümikunsti mõjus ka helikujundus uuendusliku, huvitava ja nauditava.

Neiut Roosas etendanud Nanae Maruyama liikumises oli mõnusat kergust ja emotsioone.

Lavastust kandis kirju ja kõnekas visuaalne kujundus. Videokunstnik Kalev Timuska loodu kaunistas lavapilti, kuid andis edasi ka märke ja tähendusi. Näiteks kadus Kuningas lavastuse lõpus videokujunduse abil loodud veepiiskadesse, mis viitas ehk järgmisele valitsejale, kuninga pojapojale Louis XV-le, kelle tuntud lause on „Pärast mind tulgu või veeputus”.

Ainult rikaste pärusmaa?

Louis XIV loo kaudu tõi lavastus esile mitu teemat. Kas väline ilu, uhkus, edu, kuulus, ihaldatus ja võim kaaluvad üles sisemise heaolu, inimeste usalduse ja hingesooju-

se? Kas kõik, mis hiilgab, on ikka kuld? Miks on osa kunstiliike justkui rikaste, kuulsate ja haritud inimeste pärusmaa? Kuigi ballett on tekkinud barokiajastu kõrgklassi inimeste seas, tahaksin loota, et oleme sealmaal, kus kunst päriselt kuulub rahvale ja on kättesaadav kõigile.

Kunstis on kõige tähtsam sisu, essents, sõnulseletamatu „see miski”. Arvan, et Teet Kase lavastatud ning Steineri ja Möldri kirjutatud ballett puudutas vaatajaid. Oma ebatäiuslikkuses ja vastuolulisuses hiilgab ja varjutub Louis XIV tänapäevani, olles end talletanud inimeste mälu sajan-diteks. ●